

ה ק ד מ ה

בעה"י.

אחז"ל [ירושלמי פי' חלק ה"ב] על הפסוק וחכיתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב וקויתי לו [ישעי' ח'] אין לך שעה קשה בעולם מאותה שעה שא"ל הקב"ה למשה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא [ואעפ"כ] מאותה שעה וקויתי לו [לפי] שא"ל כי לא תשכח מפי זרעו, היינו כי בזמן הסתר פנים, שלא ניכר השגחתו ית"ש בעולמו, הי' עלול שח"ו תשתכח תורה מישראל כי לומדי התורה מתמעטין ועמודי התורה מתרופפין, אלא שאעפ"כ אנו בטוהים בקיומה של תורה בקרב ישראל שנא' כי לא תשכח מפי זרעו ואולם אין זה אלא הבטחה כללית שלא תשתכח התורה מכלל ישראל, אבל כל יחיד אינו מובטח על עצמו, כי הבחירה ביד כאו"א כמש"כ בפי' נצבים ראה נתתי לפניך כו' ובחרת בחיים, ובזמן הסתר פנים היא שעה קשה מאוד כי הנסיונות מתגברים ובלבול הדעת חזק מקונן בלבב רבים אשר הכרהם חלושה, וכש"כ בדורות הללו עקבתא דמשיחא אשר כבר מראש הודיעונו חז"ל [סוף סוטה] שיראי חטא ימאסו וחכמת סופרים תסרח והמלכות תיהפך למינות ר"ל אן ואין הכוונה שלא יהיו ח"ו שלומי אמוני ישראל שומרי אמונים דאדורבא מדקאמר שיראי חטא ימאסו מוכח שעכ"פ יהיו יראי חטא, אלא הכוונה דתחת אשר מלפנים הי' הרשע הפורק עול והאפיקורס נדחה מחוץ למחנה מובול מקהל ישראל קדושים, הנה בימי עקבתא דמשיחא יהיו הגי רשיעי מלאים בכל מקום. בכל עיר וכמעט בכל בית ועושים מעשיהם בריש גלי בלא שום בושה, וכדמסיים בברייתא שם ואין תוכחה. וזה גורם אשר גם רבים מאשר חונכו על ברכי תורה"ק, מושפעים מהם ומהמונם, פחות או יותר, כי האדם נמשך בדעותיו אחר מכיריו ואחר אותן הנמצאים סביבו, כמש"כ הרמב"ם ז"ל ריש פי"ו מהלכות דעות, ולזאת רבים [ביחוד מבני הנעורים] נבוכים הם בארץ הן מצד בלבול הדעות הן מצד התאוה המתגברת ממראה עיניהם אשר יראו, ואני הגבר ראיתי עני עמי אשר כמה מצעירי ישראל שאמנם הם שומרי תורה ומצוות אבל לא ימצאו מנוח מטרדות בלבולי המחשבות ונככי ספיקות אשר בלבם [ע"פ רוב הסבה העיקרית לזה הוא מפני שהציצו בספרים חיצונים או בעתונים חפשיים לראות מאמרים או סיפורים מכתבים מינים ואפיקורסים שכל דבריהם טמאים ומטמאים והבליהם מצטייר בדמיון הקורא ומבלבלו מאוד, שומר נפשו ירחק מהם ותחי נפשו], וכמה מהם אשר גילו מבוכתם וצערם לרבותיהם או למי שגדול מהם ומבקשים תרופה, ואמנם אסור להתוכח עמהן להציע לפניהם טענות והוכחות, כאילו ההכרעה תלוי' בשיקול דעתו של נבוכ' זה.

אן בתוצאות הקודמות הבאתי כאן שבשהש"ר פ"ב סי' כ"ט הגירס' באופן אחר, והוא בדפוס ורשא תרמ"ט שעם פי' מת"כ ועץ יוסף, ושוב הגידו לי שבכל שאר הדפוסים הגי' במדרש שה"ש כמו בגמ' וברור שבדפוס ורשא תרמ"ט הגי' נדפס בשבש [כנראה ע"י הצנזורן ואין כאן נוסחא אחרונה כלל].

ועצם הדיון והויכוח בעניני אמונה הוא איסור וגם מסוכן כמש"כ הרמב"ם ז"ל פ"ב מה' ע"ז ה"ג [אחר שביאר הלאו דאל תפנו אל האלילים שאסור לקרות בפרי מינים וכו'] כתב ז"ל ולא ע"ז בלבד הוא שאסור להפנות אחריו במחשבה אלא כל מחשבה שהוא גורם לו לאדם לעקור עיקר מעיקרי התורה מוזהרין אנו שלא להעלותה על לבנו כו' מפני שדעתו של אדם קצרה ולא כל הדעות יכולים להשיג האמת על בוריו, ואם ימשך כל אדם אחר מחשבות לבו נמצא מחריב את העולם לפי קוצר דעתו, כיצד פעמים יתור אחר ע"ז, ופעמים יחשוב ביחוד הבורא שמה הוא שמה אינו, מה למעלה מה למטה כו' ופעמים בנבואה כו' ופעמים בתורה מן השמים כו' ואינו יודע המדות שידין בהם עד שידע האמת על בוריו ונמצא יוצא לידי מינות, ועל ענין זה הזהירה תורה ונאמר בה ולא תתורו אחרי לבבכם כו' כך אמרו חכמים [ברכות י"ג] אחר לבבכם זו מינות ואחרי עיניכם זו זנות עכ"ל הרמב"ם ז"ל, והתורפה להנצל ממחשבות ובלבול הדעות הוא רק להתחזק בתורה ותפלה ובעבודת הבורא ית' ובהמשך הזמן כל המהשבות כולם כלי יחלופו, וכלין מאליהן, כמשאחז"ל [תדא"ו פט"ן] ועוד אמר רשב"י כל הנותן ד"ת על לבו מעבירין ממנו עוד עשרה דברים קשים, הרהורי עבירה כו' הרהורי ע"ז כו' ע"ש, כי קדושת אור התורה מצילתו כותניא בפי שנו חכמים ומצילתו מן החטא, והוא בודק ומנוסה. ואשר ראוי להשיב לנבוכים אלו, הוא לומר לו האם סבור אתה שהנך הראשון שעלתה על דעתך כזאת וכי איזה כשרון גאוני צריך בכדי להסתבך ולשאול מי יימר, הלא הבין כי כל אלפי גאוני ישראל שבכל הדורות, לא נפלאה היא מהם שיעלה על דעתם כל צודין וצדי צודין מיני ספיקות ודיונים שעלו ושיעלו על לבך, ואעפ"כ היתה אמונתם תמימה ושלמה בכל תוקף וכולם עושים באימה וביראה רצון קוים כי נפשם הטהורה ואור תבונתם ראו בבהירות אמיתית הדברים מה אמת ומה שקר וזיוף, נוסף לזה ראו בחוש נוראות מנפלאות השגחתו ית' על יראיו, אצלם, ואצל רבותיהם קדושי עליון, וקבלות נאמנות רב מפי רב מנפלאות השגחת השי"ת ומנפלאות קדושת התורה. והנה מהאמונה השלמה של כל רבותינו, תוכל להבין שלכל שאלותיך וספקותיך יש תשובות ברורות ותוכל לסמוך על הרי"ף והרמב"ם הרמב"ן והרשב"א וכו' וכו' וכו'.

והנה בפי' ראה בפסוק כי יסיתך וכו' מאלהי העמים הקרובים אליך או הרחוקים ממך וכו' פירש"י ז"ל [והוא מגמ' סנהדרין דס"א] מטיבן של קרובים אתה למד טיבן של רחוקים כשם שאין ממש בקרובים כך אין ממש ברחוקים, וכמו כן בכל הבלי הפוקרים, הלא כזבי דעות וטענות של המינים והפוקרים למיניהם הגיע מהם לידיעת חכמי וגאוני ישראל שבכל דור ודור, ומה שהגיע לאננם הוא מאת אשר נחשב אצל המינים והרשעים למבוסס ביותר [כי כן טבע הדברים להפקיע ולפרסם את אשר מבוסס בעיניו ביותר] והנה כל הבלי השוא מדבריהם לא עשו שום רושם אצל רבותינו הקי' כי מיד ראו הרפתם ונבלותם הזיוף שבדבריהם ושקרותם, ומכאן אתה דן לכל שאר דבריהם שכולם הבל ורעות רוח, כשם שאין ממש באלו כך אין ממש באלו.

ולזאת מיסודי האמונה בתוה"ק הוא אמונת חכמים [והוא ממ"ח דברים שהתורה ניקנית בהם כדתניא בפי' שנו חכמים] שכמו בהזראת או"ה וד"מ וכיו"ב לא כל אדם מסוגל להורות ולהחליט על ספיקותיו ועליו לסמוך על גדולי הדורות כמו כן בכל עניני האמונה והדת עלינו להשען על רבותינו הקי', וככל שיכיר יותר רוב גאון קדושת רבותינו תהא אמונתו יותר שלמה, והאמת שבכל דור ודור הי' בכל מחוז וכמעט בכל עיר ועיר, יחידה סגולה שנתפרכמו ביותר בהדר גאון עוזם ובתעצומות כשרונם וחכמתם הנפלאה

ומהם במדרגות רוח"ק וכיו"ב, אשר הקהל ראו בעיניהם ואשר קבלו מפי אבותיהם וכל זה הי' עמוד הימיני לחיזוק האמונה אצל שאר עמא דארעא, כש"כ וכש"כ בהצטרף כל גדולי ומאורי ישראל שבכל תפוצות ישראל, ובהצטרף כל רבותינו הקדושים מימות עולם התנאים והאמוראים הגאונים והפוסקים ראשונים ואחרונים הצדיקים קדושי עליון ששתלן הקב"ה בכל דור ודור.

ובזה יובן היטב הא דתנן באבות פ"ד מ"ב ומורא רבך כמורא שמים כי הא בהא תליא, וכן יובן היטב הא דמבואר גמ' סנהדרין דצ"ט דאיהו אפיקורס [ששנינו דאין לו חלק לעוה"ב] זה המבזה ת"ח כגון דאמר מאי אהני לן רבנן, ועצם שם אפיקורס הונח על הכופר בעיקרי הדת כמש"כ מוסף הערוך [עי' בערכו] וכן בקדושין דס"ו גבי ינאי המלך שהרג חכמי ישראל ולא חש שתשתכח ח"ו תושבע"פ אמרי' שנוזקה בו אפיקורכות וענינו שכפר בתושבע"פ, וכאן בסנהדרין פירשוהו על מבזה ת"ח, משום דבאמת הכל אחד שהמבזה ת"ח שהם הם יסודי מקבלי האמונה, הוא בכלל כפירה ר"ל דהא בהא תליא, ופוק חזי מלפני כמאה וחמישים שנה בכל מקום שפקרו ויצאו לתרבות רעה לחרפות ולדראון עולם, תחילת קלקולם היתה לבזות ת"ח וגדולי ישראל ואח"כ הלכו מדחי אל דחי באין מעצור ר"ל וכידוע לרבים.

ועלתה על דעתי מכיון שהכל מחוייבים לעשות כל האפשר לחיזוק הדת ולקיום תוה"ק ומכיון שאני העני בתור יושב אהל ראיתי בימי חלדי הרבה בספרים הק' דברים מועילים לחיזוק האמונה ואהבת התורה אולי מחוייב גם אני ללקט אורות מספרים הק' ולסדר קונטרס לחיזוק האמונה, ולא לכתוב ח"ו דרך משא ומתן בעיקרי האמונה כי זה מסוכן כמו שאבאר בעה"י אלא לכתוב בכלל דברי מוסר שיש לשער שיוכלו להועיל להזק האמונה בלב מי שהוא, ורציתי לפטור עצמי מעסק זה בטענה כי לא יחסרו ספרי יראה ומוסר [רק שהמעיינים בהם נתמעטו בעוה"ר] ואמנם לבי אמר לי שאין זה מספיק דמ"מ לא ימלט שאיוו דבר יגיע ליד מי שלא הרגיש בו מקודם לכן, ואולי יהי' לתועלת. ושוב רציתי לפטור עצמי בטענה שאינני ראוי לזה ומעולם לא עסקתי בקביעות בענינים כאלו וגם מה שראיתי בספה"ק הלא רוב הדברים נשתכחו ממני כי בעוה"ר זכרוני לקוי וגם מה שאזכור הם דברים קטועים מקצתו זכור ומקצתו שכוח וכש"כ שאיני זוכר מקור הדברים, ואמנם התבוננתי שכ"ז אינו מספיק לפטור את עצמי דתנן לא עליך המלאכה לגמור ואי אתה בן חורין ליבטל ממנה וכ"א חייב לעשות כפי יכלתו, ומתוך חובד שהחמרת' עלי להבר קונטרס הזה הקלתי עלי בתחילה שלא לכתוב מקור כל דבר כי קשה מאוד טורח החיפוש וגם הנני מחוסר ספרים מסוג זה והנני מפתק בהודעה זו שרוב הדברים אינם כ"א ממה שנקלט אצלי מכמה ספרים הקדושים.

והנה אין לנו עסק עם הרשעים הכופרים ופורקי עול שהם בחזקת אבודין [בגלגול זה] שגאי כל באיה כו' [ער"מ ז"ל פ"ב מה' ע"ז ובכ"מ ולח"מ] כי הללו אפי' יראו את הגיהנום בעיניהם אעפ"כ אחר שעה קלה יחזרו ויכפרו ר"ל, וד"ו מבואר בתוה"ק בפ' יורא גבי אנשי-סדום שראו מופת נורא שכל העיר למגדול ועד קטן הוכו פתאום בסנוריים כשנגשו לשבור הדלת וכל אנשי העיר לא יכלו למצא פתח הבית שעמדו אצלו, ואעפ"כ באותו לילה עצמו כשאמר לוט לחתניו לצאת מן המקום כי משחית ה' את העיר ויהי כמצחק בעיני חתניו, לא עלה בלבם אפי' צד חששא מספק שמא דברי המלאכים צודק אלא "ויהי כמצחק" זה דרכם כסל למו [וולת לפעמים שיש יוצא מן הכלל שרשע גמור חוזר בתשובה, וזה בא פעמים מפאת שבילדותו התפלל ועשה מצוות ביר"ש ופעמים מפני שזכה

ל פ"ב
ים וכו'
; שהוא
בנו כו'
ם ימשך
ים יתור
מטה כו'
בהם עד
בה ולא
ז ואחרי
הוא רק
לם כליל
ד"ת על
ע"ש, כי
ן ומנוסה.
הראשון
ימר, הלא
על דעתם
; אמונתם
הטהורה
לזה ראו
שי עליון,
ידה. והנה
ו תשובות

הרחוקים
טיבן של
הפוקדים,
כמי וגאוני
ו והרשעים
ניו ביותר]
מיד ראו
הם שכולם

ם שהתורה
א כל אדם
בכל עניני
שת רבותינו
עיר ועיר,
תם הנפלאה

ועשה מצוה גדולה, או בזכות אבות, ולפעמים בהשפעת צדיק] אבל דברינו אל השלמים אשר אתנו [שמתכללים כ"פ במכוכות הנופלים במחשבתם], לחזק לבותם לאמונה שלמה ולעבדות בוראנו יוצרנו ממ"ה הקב"ה.

וזאת למודעי כי הרבה דברים יקרים, ומועילים לנבוכי לב, לא כתבתי מפני שא"א לכותבן אא"כ להוכיר דעות כוונות של מינים ואפיקורמים [או שעכ"פ מתוך הדברים יובן מה שהרשעים אומרים, וזה מסוכן הרבה כי ספרים מסוג זה הוא [כמו פ"א] שמטהר טמאים ומטמא טהורים כי אמנם הנבוכ בזה אפשר שימצא תיקון, אבל התמים ביראת ה', כשרואה דברים מעין אלו שיראה לו כאילו באמת יש ח"ו איזה צד ספק ושצריך לדון בזה ולהכריע, הרי הוא מתבלבל ומתרפה ונמצא שספר כזה גורם קלקול ח"ו, ואם כי למקולקלים יכול להועיל הלא אין דוחין נפש מפני נפש [והראשונים ז"ל שכתבו ספרי חקירה ה' משום עת לעשות לה' דלא ה' סגי בלא"ה, וגם כי גודל קדושתם וזכותם עמדה שלא יבוא ח"ו שום תקלה על ידם ויהי אך טוב ומועיל] וגם כי דברים עמוקים דקי העיון לא כל אדם תופסם כהוגו והמבוהל ידמה שאינו מספיק לו, וע"כ [מלבד שאינו ראוי לזה] נמנעתי מלהעתיק מספרי חקירה דברים נכוחים וישרים אמיתיים ומאירים, ומי שרואה את עצמו מוכרח ממש לכזה הלא לפניו כמה ספרים הק' כספר האמונות והדעות לרס"ג ז"ל המיו"נ הכוזרי והעיקרים וכיו"ב [אבל בדרך כלל צריך לעשות רב לזה כי בעצמו לא יוד לעומקם] גם כמה מספרי האחרונים [כמו ספרי הרה"צ הגרש"ר הירש (לפמ"ש בהסכמה למ' מיטב הגיון) וכיו"ב] מועילים לחיזוק האמונה.

אבל עיקר העיקרים הוא לעסוק בתורה"ק לש"ש ותפלה בכוונה [ולהתפלל תמיד על זה שינצל מכל מחשבות רעות] ובקיום מצוות תורה"ק בשלמות [בפרט להזהר מאוד מחטאים המטמאים את הנפש ר"ל ביותר, ומהם מאכלות אסורות המטמא ומטמא את הלב ומן הגולן] ואור קדושת התורה וקיום מצוותי' תאיר עליו שבמשך הזמן, כל ההרהורים כליל יחלפו, וכמש"כ כ"ז במפרים הקדושים והוא בדוק ומנוסה הרבה פעמים אין מספר, גם מרת הענוה האמיתית מטהר את הנפש מאוד ומצילתו מכל מיני הרהורין בישין כמש"ת לקמן אי"ה בפ' כ"ח.

והנה ודאי שמהראוי להוסיף עוד כמה ענינים נחוצים ובפרט להעתיק כל מש"כ בתורה נו"כ מהנסים ונפלאות שעשה הקב"ה לישראל וענינו השגחתו ית' עלינו. עם כל המכואר בדחז"ל בזה. וכמש"כ זכרו נפלאותיו אשר עשה כו', וכן ענין תורה שבע"פ, דרכי השגחתו ית"ש, יסורי הצדיקים ושלות הרשעים, מצות אהבת ה', כחה של תפלה, הגאולה העתידה בכיאת משיח צדקנו בבי"א, תחיית המתים, שער הגמול, ועוד כמה ענינים נכבדים, אבל המלאכה מרובה מאוד עבודת הלימוד החיפוש בים התלמודים ומדרשים והשקידה ברוב עיון בספרי הראשונים והאחרונים ז"ל, והסכמתי להדפיס את אשר כבר זכיתי לסדר בס"ד, ואם יזכני השי"ת לסדר עוד ענינים נחוצים אשתדל בלי"נ להדפיסו.

ויה"ר מלפני אבינו שבשמים שיהי' ספרי לתועלת לרבים ושאוכה לעציות נחת רוח ליוצרי ית"ש בתוך כלל ישראל קדושים כל הימים.

עודני עומד ואתפלל תפלה קצרה חוסה ה' על שארית בית ישראל כי לא ידח ממנו נדח, למען כבוד שמך הגדול שלא יתחלל ח"ו, ותוציאנו מאפלה לאורה ומשעבוד לאולה שלמה, והשב שכינתך לציון עירך וסדר העבודה לירושלים ישש: עבדך ביראה כיצני עולם וכשנים קדמוניות.

בעה"י

אחז"ל

בכל הו
ח"ו ובנ
אמרה
לבטלה
בבנין
חסר הו
סומא ו
שהם ב
השמע
חרשו
האכילו
האכילו
ריחות
בנחירי
השפתי
והשגח
בעולם